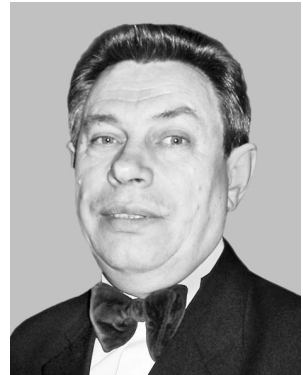

Лілія Назар-Шевчук

АЛЬТИСТ ДМИТРО КОМОНЬКО. КОНЦЕРТ «ПРИСВЯТА ВЧИТЕЛЮ»

У гроні українських альтистів Заслужений діяч мистецтв України, професор Дмитро Комонько посідає особливе місце. Цьогоріч митець святкує подвійний ювілей – 65-річчя від дня народження та 40-річчя творчої діяльності. Власне остання – навдивовижу плідна, активна та подвижницька: сольний виконавець, ансамбліст і оркестрант, педагог, культурно-громадський діяч – всі ці різнобічні сфери діяльності музиканта принесли чималі плоди на творчій ниві, залишаючи вагомні сліди у розвитку українського альтового мистецтва. Важливими для непростого сповнення чину музиканта є і особистісні якості Дмитра Комонька – харизматична відданість музиці, якій присвятив своє життя, висока вимогливість і самодисципліна, відкритість і комунікабельність, інтелектуалізм та надзвичайно тонка емоційно-душевна структура, яка уможливорює ширий та сердечний рівень не лише звукорозуміння, але й звуковідтворення – завжди творчого, сповненого вітальної енергії та позитивного заряду – шляхетного, виваженого, максимально наближеного до стильових орієнтирів музики різних епох і народів. Свого роду перфекціоніст, Дмитро Комонько у всіх починаннях та творчих діях намагається сягнути меж досконалості, щедро вкладаючи у кожну справу, у кожного учня, у кожен музичний твір всю глибину знань і умінь, великий досвід і любов. А проте, рівень Майстра – а цей епітет однозначно відповідає персоні Дмитра Комонька – здобувається насамперед титанічною працею над собою, іноді навіть впертістю і затятістю. Що ж, сам статус дитини репресованих багато в чому пояснює нелегке сходження митця до свого творчого зеніту.

Народжений у Кемеровській області Росії, в підлітковому віці хлопець потрапляє на рідну землю своїх батьків – Тернопільщину, яку вперто не хоче полишати, і поступає згодом у Тернопільське музичне училище. Амбітні плани, години виснажливої праці, цілеспрямованість дозволяють вступити до Львівської консерваторії у клас провідного українського альтиста, тодішнього ректора вузу професора Зенона Дашака. Результатом їхньої спільної праці стало здобуття першої премії на Всеукраїнському конкурсі альтистів і арфістів у 1976 році. Згодом – аспірантура у Московській консерваторії імені Петра Чайковського у класі видатного альтиста світового значення Федора Дружиніна. Крок за кроком Дмитро Комонько здіймався до вершин власного П'ємонту. Починається довгий, складний, а проте чи не найбагатродніший з усіх професій, шлях педагога. З 1976 року Д. Комонько стає викладачем Дрогобицького державного музичного училища, з наступного року – старшим викладачем Донецького державного музично-педагогічного інституту. У 1985 році музикант повертається до Львова, де працює

до сьогодні: спочатку як старший викладач і, згодом, завідувач струнно-смичкового відділу Львівського державного музичного училища імені С. Людкевича, а з 1999 року доля пов'язує Дмитра Комонька з Львівською середньою спеціальною школою-інтернатом імені С. Крушельницької, де він викладає альт, незабаром стає завідувачем струнно-смичкового відділу, а з 2004 по 2009 роки обіймає посаду директора, підіймаючи на незвичайно високий рівень рейтинг і статус школи. З 2011 року стає професором кафедри струнно-смичкових інструментів Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. Під патронатом Дмитра Комонька вирросло чимало достойних талановитих музикантів, які сповняють свою мистецьку місію не лише в національному, але й світовому музичному просторі.

Не менш важливою, а таки найважливішою для музиканта є його найближче оточення, у Дмитра Комонька – це насамперед його родина. Дружина-піаністка, яка товаришувала ювілярові впродовж всього творчого шляху ще зі студентських років, – Надія, символ імені якої у легкі чи важкі часи ніколи не полишав це подружжя чудових музикантів. Бог нагородив їх двома прекрасними синами: старший – відомий в Україні та далеко за її межами скрипаль Марко Комонько, та молодший – Ярема, який закінчив ЛССМШ ім. С. Крушельницької як багатообіцяючий піаніст, але згодом змінив професію. Ну і, звісно ж, найбільшою втіхою для Д. Комонька стали внуки, які, ймовірно, продовжать цю музичну династію. Та значно численнішою є музикантська родина Д. Комонька, його вчителі, друзі, учні, а далі учні учнів, їх друзі...

От і урочистий концерт до ювілею митця був організований та відбувся завдяки добрій волі та великій повазі до музиканта. Так, учасниками надзвичайно вишуканого дійства, що пройшло у Львівській філармонії були: оркестр оперної студії при ЛНМА імені М. Лисенка (директор М. Заборський, головний диригент Ю. Бервецький), виступу якого посприяв давній друг зі студентських років, однокурсник Д. Комонька, а тепер ректор ЛНМА імені М. Лисенка, народний артист України, професор І. Пилатюк; чудові солісти: учні маестро – лауреати міжнародних конкурсів Зенон Дашак та Роман Жарковський, син маестро – один з провідних скрипалів сучасної України Марко Комонько. Їх виступи проходили під батудою Богдана Дашака. Незважаючи на добірну, водночас складну і віртуозну програму урочистий концерт був овіяний специфічним шармом тепла, родинності, щирості. Цю атмосферу випромінювала і публіка, адже повний зал слухачів – прихильників та шанувальників соленізанта – отримав стовідсоткову мистецько-естетичну сатисфакцію та нові яскраві музичні враження.

А й справді, в програмі концерту значилися дві прем'єри: симфонічна "Сомерсет-рапсодія" Густава Холста та подвійний концерт для скрипки і альту з симфонічним оркестром Б. Бріттена. Обидва твори англійських композиторів ХХ століття знайомили львівську публіку з сучасною британською музикою. Можна сказати, що це був в певній мірі задум синів Д. Комонька, адже вони тісно пов'язані з Англією – Марко довгий час студював у Лондонському Королівському коледжі, а Ярема мешкає і працює в Англії. Як не дивно, але не так часто почуєш твори англійських композиторів у Львові, це доволі маловідома для нас сторінка музичного європейського контенту. Богдан Дашак дуже цікаво і своє-

рідно потрактував симфонічний твір Г. Холста, відкриваючи нову сторінку англійського симфонізму першої половини ХХ ст. – колористичну, символістичну, дещо стриману і виважену в емоційній сфері, з одного боку інтровертивну, з іншого – споглядально-описову, адже головними героями рапсодії є теми народних пісень, а цей твір, за словами композитора, був симфонічною «сугестією», викликаною співом англійської фольклористки Сесіль Шарп.

Подвійний концерт для скрипки і альту Б. Бріттена належить до молодечого періоду творчості і був відновлений вже по смерті композитора його палкими прихильниками і дослідниками. Зазначимо, що жанр подвійних концертів для різних інструментів не є аж надто поширеним у музиці ХХ ст. (порівняно, наприклад, з епохою бароко), тому кожна така композиція сприймається як виняткове явище. Б. Бріттен, єднаючи у дуєтному викладі скрипку і альт розбудовує монументальне симфонічне полотно, в якому вчуваються немало характерних стилістичних ознак і майбутнього зрілого композитора (твір був написаний Бріттенем у 19-літньому віці): елементи помпезного англійського бароко та гимнів-хоралів національної сакральної традиції, і екзотичні східні мотиви, і тривожні інтонації «Військового реквієму», і вимовно-речитативна вокальна риторика опер, і багата повнозвучна оркестровка знаменитих Перселлових варіацій. І хоч Колін Метьюз, який відродив цей твір до життя, відзначав захоплення молодого Бріттена В.-А. Моцартом, Ф. Шубертом, Г. Малером і особливо І. Стравінським, був впевненим в успіху цього концерту серед виконавців. Багата і різноманітна виразово-технічна та образно-художня сфери цієї композиції були яскраво представлені львів'янам двома чудовими музикантами – скрипалем Марком Комоньком (його можна вважати носієм автентичної англійської музично-виконавської традиції) та альтистом Романом Жарковським, учнем Д. Комонька, який є творчим керівником молодого аспіранта ЛНМА ім. М. Лисенка. Під батудою Б. Дашака, обидва солісти в надзвичайно гармонійному ансамблі з симфонічним оркестром вибудували цікаву і непросту драматургічну концепцію, то ведучи аристократичні в англійському стилі діалоги або й дуелі, то поринаючи в глибини вишуканої лірики, то віртуозно змагаючись в шаленому темпоритмі неспинної динаміки життєвого гону, що переривався драматичними речитативами, сповненими високої патетики. Так, виконавцям вдалося опанувати всі три комунікативні рівні гносеологічної значимості в якості монологу (і скрипка, і альт рівноцінно продемонстрували іманентну самодостатню природу кожного зосібна інструментів), діалогу (молодий Бріттен виявив незвичайно великий хист у виявленні безлічі граней в мистецтві ведення дуєту) та полілогу (розбудована, багата на тембральні поєднання, поліплощинна оркестрова фактура разом з солістами відтворювала багатоліку, багатоголосу картину світу), й виводячи в результаті цей концерт на рівень не лише емоційно-драматичного, але й філософського узагальнення.

Власне таким твором став один з найскладніших та найдраматичніших концертів для альту з оркестром, останній твір великого угорця Бейло Бартока. Видатний композитор, піаніст, диригент, педагог, фольклорист світового рівня (збирав поміж іншими і зразки української автентики; з великим шануванням ставився до української культури та її кращих представників: Ф. Колесси, С. Людкевича,

В. Барвінського, Н. Нижанківського, А. Рудницького; під час відвідин Львова у 1936 році спілкувався з галицькими композиторами, освоївши попередньо українську мову) Бейло Барток своєю творчістю та життєвою поставою став взірцем високої духовності та гуманізму в складному, сповненому важких історичних колізій ХХ столітті. Стаючи на двобій зі злом, Барток протиставляє йому вічні цінності народної музики, в якій знаходить досі нерозкриті способи мислення і відчуття буття, вибудовуючи власну неповторну музичну мову, що стала основою неофольклористичного напрямку в мистецтві. Ця лагідна і вразлива людина, яка окрім народних пісень східноєвропейського ареалу збирала гербарії та метеликів, виявила надзвичайну силу духу: відкрито виступивши проти гітлеризму, Барток був змушений емігрувати до Америки, де у важких нестатках та хворобі провів останні 5 років життя. Після закінчення Другої світової війни у вересні рука генія попрощалася звуками свого останнього альтового концерту, промовляючи до світу напутнє слово, яке обірвалося – концерт закінчив його учень Тібор Шерлі, а замовник – всесвітньовідомий шотландський альтист Вільям Прімроуз виконав цей твір через 5 років. Дивовижна філософська глибина, роздуми, рефлексії над минулим і тривожний а рівночасно оптимістичний погляд в майбутнє – все переплелось в цій складній тричастинній концепції: *Moderato* – I частина, *Adagio religioso* – II частина, *Allegro vivace* – III частина. Осягнення такого складного полотна «ціною в життя» під силу далеко не всім виконавцям. Однак, молодий, але сповнений великого життєвого досвіду Зенон Дашак навдивовижу глибоко і дуже подорослому зумів прочитати цю надскладну концепцію. Зрештою, альтист добровольцем побував на фронті, де з автоматом в руках захищав Україну – і цього досвіду абсолютно вистачило, щоб тепер зі смичком в руках захищати цінності, які заповідав світові Барток. Беззаперечна технічна оснащеність, володіння стилем, відчуття колоритного тембрального мислення, розуміння терпких ладових барв, уособлення класичного інструменту з сонорикою народного інструментарію в перебігах гіперскладних метроритмічних послідовностей своєрідного бартоківського хронотопу – сумарна якість сольної-оркестрового викладу була вражаючою. Зрештою, в парі працювали батько і син, і в цьому випадку генетична спадкоємність спрацювала стовідсотково. Очевидно, що Богдан Дашак – глибокий високоосвічений музикант, диригент, специфікою виконавської практики якого завжди була особлива прихильність та вміння “робити” сучасну музику провів цю точку програми на найвищому рівні. Вразив і оркестр оперної студії ЛНМА ім. М. Лисенка, який, виступаючи у різноманітних амплуа, виконуючи твори найширшої часової амплітуди, демонструє дуже високий професіоналізм і вже став одним з провідних симфонічних оркестрів Львова. Хочеться підкреслити також велику точність, докладність, навіть скрупульозність у прочитанні нотних текстів, що є однозначною запорукою успіху не лише сучасного репертуару, для виконання якого, проте, ця математична достовірність є прямопропорційною вірогідності відтворення композиторського задуму. Але попри ґрунтовну фахову *техне*, альтовий концерт Бартока у виконанні Зенона Дашака проймав сильною, загостреною емоційністю, справжніми переживаннями, високим рівнем психологічної і душевної проникливості, межовим тонутом передачі цілої галереї образно-змістовних

стадій розвитку. Патетична речитативність, що змінюється ліризацією, яка, вертаючись в емпірику природного простору, вивершується калейдоскопом прерізних танцювально-пластичних ідіом, ніби загортаючи кожне людське життя в стихію непроминального народного звуко-світвідчуття. Чомусь на цій високій ноті пригадалися слова Ліни Костенко: «Митцю не треба нагород – його судьба нагородила: коли в людини є народ – тоді вона уже людина». І дійсно, Дмитрові Комонькові є чим пишатися – таких талановитих учнів-адептів альтової справи Маестро заслужив своєю тривалою працею і самопосвятою (так, Zenon Дашак вчився у Д. Комонька з шести років), а також великою музикальністю, справжнім звуковим чуттям та яскравим асоціативно-образним мисленням.

Власне таким захоплююче яскравим, феєрично колоритним став останній номер програми – «Циганка» Моріса Равеля у виконанні Марка Комонька та симфонічного оркестру оперної студії ЛНМА ім. М. Лисенка. З величезним ентузіазмом, на високих енергетичних оборотах цей віртуозний характеристичний твір, один з найяскравіших клейнодів скрипкової літератури, прозвучав як данина синівської любові і поваги, демонструючи і перверзійний технічний блиск (іноді «зашкальні» темпи, задані солістом, достоту дивували), і напругу емоційної експресії, і аристократичну равелівську витонченість та шляхетність у передачі багатогранного жіночого образу. І це закономірно, адже твір був написаний М. Равелем для молодой скрипальки Джеллі д'Аран'ї, яка з неймовірним успіхом репрезентувала цю концертну п'єсу в 1924 р. Демонструючи художні якості рапсодії, де композитор взурався і на бурхливий лістівський стиль вербункош, використовуючи циганські мотиви, М. Комонько у своєму виконанні більше тяжів до елегантності, колоритності, радше, салонної концертності французької школи, яку свого часу Моріс Равель продемонстрував особисто на авторських концертах у Львові в 1936 році. Скрипаль, як завжди, був на висоті, а кожне його виконання залишає незабутнє враження, часто заставляючи побачити добре відомі композиції у новому, оригінальному, проте завжди вираженому і аргументованому світлі.

Ця ювілейна концертна програма засвідчила широкозакроений європейський контекст українських виконавців, адже не лише репрезентувала нові цікаві твори, але й всесвітньовідомі композиції, нав'язувала до відродження високоінтелектуальних, мистецьких традицій Львова, гідно продемонструвала високохудожній рівень львівських музикантів, які утримують високу планку світових культурних тенденцій. Одним з генераторів і рушіїв цього процесу є альтова школа Дмитра Комонька, якого щиро вітаємо з ювілеєм та зичимо усіляких благ, найголовніше ж – здобуття нових творчих вершин.

